

Motion till riksdagen

1988/89:N238

av Sylvia Pettersson m.fl. (s)

Åtgärder för att främja kooperativt nyföretagande

Kooperativt nyföretagande är relativt sett litet i Sverige jämfört med framför allt länder i Syd- och Mellaneuropa. En anledning är säkert den kraftfulla arbetsmarknadspolitik som förts i Sverige medan en betydande arbetslöshet troligen varit en bidragande orsak till det stora antalet nybildade arbetskooperativ i Syd- och Mellaneuropa.

Eftersom antalet kooperativa nybildningar är så förhållandevis lågt, har även kunskapen kring företagsformens speciella karaktär förblivit låg.

De senaste åren har utvecklingen i Sverige vänt och antalet kooperativa nyföretagare har ökat. Det ser vi som en positiv utveckling eftersom "ny" Kooperation enligt vår uppfattning på olika områden kan bli ett värdefullt alternativ och en komplettering till befintlig verksamhet. Vi tror också att en väl fungerande Kooperation verksamt kan bidra till att utveckla demokratin i samhället, då den ständigt söker finna nya vägar och nya former för demokrati.

Det finns ett växande intresse för nya samverkanslösningar av skilda samhällsliga problem – främst inriktat på att i egen regi och tillsammans försöka tillgodose vissa primära behov. Sökandet efter en alternativ samhällsstruktur tycks vara en del av denna rörelse. Kooperationen kan vara en lösning på vissa områden och det är bra om samhället har en öppen och positiv attityd till försök med kooperativa lösningar.

De nya kooperativen har vuxit fram i både storstäder och glesbygd och formerna har skiftat beroende på syfte och verksamhetsinriktning. Den vanligaste formen är föräldrakooperativ, som kan räknas in i den konsumentkooperativa sektorn. Över 300 nybildade föräldrakooperativ finns registrerade i slutet av 1988.

Andra former är t.ex. samhällskooperativ, arbetskooperativ, bilandelsföreningar, konsult- och tjänstekoopertativ. Exempel finns även från idé- och uppfinnarföreningar som bildat nätverkskooperativ för att utveckla en ekonomisk verksamhet. Därigenom har de stärkt sin ställning gentemot större företag i de förhandlingssituationer som uppkommer när en idé skall omsättas i produktiv verksamhet i större skala.

En tendens i utvecklingen är att

- personalägda kunskapsföretag
- kultur- och mediakooperativa företag
- datautvecklingsprojekt i glesbygd med kooperativ anknytning ökat markant de senaste åren. De senaste åren har ca 1 000 nya kooperativ bildats.

Internationella studier visar på att överlevnadsgraden i personalägda/

kooperativa företag inte är lägre utan snarare högre än för jämförbara företag i andra juridiska former.

För att stödja denna utveckling beslöt Kooperativa rådet 1985 att under en femårsperiod bidra med 5 miljoner kronor årligen till ett program för utveckling av nya kooperativa former. Den etablerade Kooperationen (Folksam, HSB, KF, LRF m.fl.) svarar för 50 % av kostnaderna och staten bidrar med 50 %.

Samtidigt drog staten bort de medel som tidigare funnits för personalägda företag på utvecklingsfonderna.

I programmet för utveckling av nya kooperativa former ingår:

- Dokumentation, analys och opinionsbildning
- Stöd till regionala och lokala kooperativa informations-, rådgivnings- och utbildningsorgan
- Kooperativ företagservice i form av rådgivning och expertkunskapkring ekonomiska och juridiska frågor

För att lokalt och regionalt främja utvecklingen av ny kooperativ verksamhet arbetar i dag mer än tio kooperativa utvecklingsorganisationer inom ramen för Kooperationens Utvecklingssystem. Man finner dem på orter som t.ex. Malmö, Karlstad, Östersund, Södertälje, Umeå och Piteå. Dessa regionala eller lokala kooperativa utvecklingsorganisationer spelar en betydelsefull roll då de ofta lyckas samla resurser från olika myndigheter, förvaltningar och organisationer.

I dessa stödorganisationer riktas stödet inte enbart till den traditionella näringslivssektorn utan även till det sociala området, t.ex. bostadsområdesanknutna kooperativ, föräldrakooperativ, handikappkooperativ, skolkooperativa caféer och odlarkooperativ. Här är det nya aspekter på företagandet som lyfts fram och som inte kan kopplas samman med de traditionella företagsrådgivarnas arbete på banker och utvecklingsfonder. De sociala motiven och folkrörelseidéerna är ofta starka – dock utan att kravet på ekonomiskt tänkande åsidosätts.

Ideella och kooperativa organisationer deltar ofta i dessa stödorganisationer.

Den här lokala stödstrukturen är betydelsefull, då här ges konstruktivt och realistiskt erfarenhetsstöd – ofta till människor som av tradition inte vågat ta steget att försöka starta ett företag.

Den speciella kompetens som de regionala och lokala kooperativa utvecklingsorganisationerna besitter är knuten till den ekonomiska föreningsformens juridiska innehåll och praktiska användningsområde. Ofta får man träda in där utvecklingsfonder och kommunala näringsutvecklare inte kan lösa de juridiska formerna kring en företagsidé.

För samhället torde dessa lokala stödstrukturer med information, rådgivning och utbildning kunna utgöra ett viktigt led i arbetet att ta vara på människors engagemang och initiativkraft inom områden som traditionellt inte faller inom ramen för snäva myndighets- och sektorsgränser. Insatserna hittills har dock visat sig otillräckliga och motsvarar ej de behov som föreligger.

De kunskaper som finns inom Kooperativa rådet kan tas tillvara bättre om tillräckliga resurser ställs till rådets förfogande. En långsiktig lösning där de

ekonomiska och organisatoriska insatserna stärks bör snarast utarbetas och det är därvid av särskild vikt att hänsyn tas till både centrala, regionala och lokala resurser.

Mot. 1988/89
N238

Småföretagande och samhällsutvecklingen

Samhällets resurser för småföretagandet och särskilt utvecklingsfondernas service och finansieringsprogram har ökat under senare år. Totalt uppgår det samhälleliga stödet till ca. 160 milj. kr. via utvecklingsfönderna. Därtill har riktade insatser i form av småföretagarstöd inom regionalpolitiken uppgått till mer än 100 milj. kr.

Genom de uppdrag de regionala utvecklingsfönderna och länsstyrelserna har som samhälleliga organ borde de dock, enligt vår uppfattning, kunna spela en mer betydande roll för kooperativt nyföretagande inom närings- och regionalpolitikens områden.

I samband med behandlingen av Kooperationens kapitalförsörjning fastslog riksdagen den principen att den kooperativa företagsformen borde ges förutsättningar likvärdiga med dem som gäller för andra företagsformer. Utvecklingsfönderna förutsätts därför beakta den kooperativa företagsformen i sina insatser till stöd för nyföretagande och därvid försöka bygga upp ett samarbete med motsvarande kooperativa organ på central och regional nivå.

Tyvärr är det dock så att den kooperativa företagsformen ses som mycket speciell – och den uppfattningen finns alltså företrädd även hos privata och offentliga institutioner som har som sin uppgift att stimulera småföretagandet.

Vi vill här nämna två exempel på områden där den kooperativa företagsformen har förutsättningar att lösa väsentliga problem för småföretagare och innovatörer.

– Uppfinnarföreningarnas insatser har på olika sätt uppmärksammats under senare år. Utvecklingsfönder har stött initiativ och skapat ett bra klimat för uppfinnare och innovatörer. En viktig del i detta arbete har varit att ta vara på och utveckla alla utvecklingsbara idéer. Olika samarbetsmodeller har prövats för att tillvarata olika kompetenser inom ett utvecklingsområde samt uppfinnarnas och innovatörernas intressen i kontakter med t.ex. större företag. Den ekonomiska föreningen skulle kunna vara den mest lämpliga juridiska formen att använda när det gäller att lösa detta flerpartssamarbete.

– Bostadsrättsföreningens formen skulle kunna utgöra en bra form att samordna ett antal småföretagare i en och samma huskropp inom t.ex. en småföretagarby. Exempel på detta finns bl.a. i Botkyrka utanför Stockholm. Här kan förutsättningar skapas för att gemensamt dela på dryga investeringskostnader och lösa vissa gemensamma servicebehov. En rad frågor kring företagsformens tillämpning återstår dock att diskutera.

Som tidigare nämnts är kunskapen om ekonomiska föreningar bristfällig inom såväl statliga som regionala och lokala organ och har därför inte kommit till användning i den utsträckning som det funnits behov av.

Härav måste man dra den slutsatsen att det inte råder lika utvecklingsvill-

kor för de olika företagsformerna samt att ytterligare insatser fordras för att ge samhällseliga institutioner kunskap om den kooperativa företagsformen. Ett särskilt informations- och utbildningsprogram på detta område torde kunna utarbetas genom Kooperativa rådets försorg under förutsättning att medel ställs till förfogande.

Ett annat problem för kooperativt nyföretagande gäller behovet av försörjning av riskkapital. Den ekonomiska föreningsformen skapar särskilda behov av insatser på riskkapitalområdet. De hittills prövade insatserna har ej löst de grundläggande problemen för de mindre nya kooperativa företagen.

Utvecklingsfondernas insatser på ovanstående områden skulle kunna bli avsevärt mycket bättre om man t.ex. kunde företa en organisatorisk förändring så att särskilda grupper bildas inom fonderna för handläggning av kooperativ nyföretagsamhet.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av ökade informations- och utbildningsinsatser för att ge den ekonomiska föreningsformen samma utvecklingsvillkor som övriga företagsformer,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av att finna former för en långsiktig lösning av problemen med den nya Kooperationens riskkapitalförsörjning,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om småföretagarföreningar i bostadsrättsföreningens form,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om fördelarna med den ekonomiska föreningsformen som samverkansmodell för utveckling av idé- och uppfinnarverksamheten.

Stockholm den 24 januari 1989

Sylvia Pettersson (s)

Hans Rosengren (s)

Kristina Svensson (s)

Bengt Kronblad (s)

